

Alternatívna odpoveď v podobe článku rovnakého rozsahu:

ODPOVEĎ EMILA PÁLEŠA NA KOMENTÁR OTAKARA HORÁKA

Odpovedám na komentár Otakara Horáka pod názvom „*V TA3 vyrobili z ezo-mudrca Emila Páleša váženého vedca*“, ktorý vyšiel 8. apríla 2019 v Denníku N na strane 14. Horák ním reagoval na "*portrét matematika a softológa Emila Páleša*", ktorý TA3 odvysielala v premiére 2. marca 2019. Cieľom komentára bolo dokázať, že som v skutočnosti pseudovedec a moja práca nie je seriózna. Tam uvedené dôkazy však boli nepravdivé, skreslené, neboli to vôbec moje tvrdenia alebo boli vytrhnuté z kontextu a prekrútené do iného významu. Stručne ich preto uvádzam na pravú mieru. Už pred vytlačeníím článku som na to upozornil redakciu a poskytol som jej potrebné dôkazy.

Nikdy som napríklad nepovedal, že britskí archeológovia predatovali Stonehenge kvôli mne. Ani v portréte na TA3 a ani nikde inde to nepišem. Správne som odhadol vek tohto monumentu na základe môjho štúdia kultúrnych rytmov. Britské univerzity to datovanie neskôr potvrdili, ale nezávisle, na základe vlastných poznatkov z vykopávok. Vedúcim vykopávok bol Mike P. Pearson z univerzity v Sheffielde. Podľa súčasného poznania, hlavná fáza stavby kamenného kruhu v Stonehenge sa odohrala v 26. storočí pr. n. l. Taký je konsenzus archeológov vrátane Archeologického ústavu SAV. Ja to uvádzam pravdivo, kým Horák uviedol zastaralé datovanie, ktoré už neplatí. Jeho anonymní informátori očividne nesledujú aktuálny vývoj v odbore.

Nikdy som tiež nenapísal, že prvý čínsky cisár Š'Chuang-ti by mal žiť na prelome letopočtu. Horák len vytvoril nesprávne čítanie mojej vety tým, že si inak pospájal vetné členy. V mojej knihe venujem prvému cisárovi celú kapitolu a všade uvádzam jeho dáta správne.

Celý rad známych vedeckých poznatkov, ktoré ja iba citujem, Horák mylne pochopil ako moje vlastné objavy a domnieva sa, že sú v rozpore s vedou. Nie je to len môj názor, že egyptský Amon bol bohom atmosféry a vetra. Je to názor odborníkov. Citoval som to konkrétne z knihy nášho nestora religionistiky Jána Komorovského. Taktiež dlhá chronológia dejín Egypta od Flindersa Petrieho je dávno opustená, nie len podľa mňa. Nikto o nej vážne nediskutuje. Petrie totiž datoval vznik prvej dynastie už okolo 5000 pr. n. l. Dnes vieme, že vznikla okolo 3000 pr. n. l., nanajvýš o sto rokov skôr či neskôr. A samozrejme, že faraóni mali mená odvodené od niektorého boha popredného v ich dobe. Je to pravda, ktorú si každý môže overiť nahliadnutím do zoznamu mien faraónov od ľubovoľného egyptológa.

Nevymýšľam si ani žiadne znalosti z biológie. Nie je pravda, že lietanie, teplokrvnosť a "zamilovanosť" som si spojil ja sám. Hmyzu rastú krídla pri svadobnom lete, vtáčie letky sa vyvinuli v kontexte pohlavného výberu, teplokrvné živočíchy sa vyznačujú emočnými väzbami a starostlivosťou o potomstvo. Sú to známe poznatky zoológie a evolučnej biológie. Redaktor Horák ich však uvádza ako príklad pavydy.

Redaktor tiež nie je oboznámený s tým, že neuroveda skúma ultradiánne mozgové rytmy. Domnieva sa, že ide o nejakú moju vlastnú pavydu, keď sa zmieňujem o cykloch striedavej aktivácie a dominancie hemisfér či iných centier v mozgu. V skutočnosti ide o javy, ktoré sa skúmajú už sedemdesiat rokov a existuje o nich veľké množstvo odbornej literatúry. Väčšina laikov napríklad pozná striedanie snového a bezsenného spánku. Existuje aj evidencia, že mozgové poglobule sú nerovnako aktívne v dlhých cykloch počas dejín. Zaoberajú sa ňou špičkoví psychiatri z Oxfordu a Londýna ako Iain McGilchrist alebo Chris McManus a prispel som k nej aj ja. Aj keby sa nakoniec nepotvrdila, bude to stále len neúspešná vedecká, no nie pseudovedecká hypotéza. Nie je dôvod označovať to za pseudovedu.

Horák ďalej spochybňuje metodológiu mojej práce. No neuvedomuje si, že ide o štandardnú metodológiu. V historiometrii sa zostavujú krivky tvorivosti z dejín kultúry. Štandardnou metódou je urobiť vážený zoznam významných osobností, kde každej sa priradí váha podľa priestoru jej venovanému v prameňoch (citácií alebo i počtu riadkov). Nadväzujem na zakladateľa katedry sociológie

na Harvarde, Pitirima Sorokina, ktorý použil navlas rovnakú metódu ako ja. Zhodné metódy používajú poprední historiometrici súčasnosti ako Charles Murray a Dean K. Simonton, ktorý mimochodom recenzoval moju prácu a doporučil ju publikovať.

Práve tak aj metódy matematickej štatistiky, ktoré používam, sú štandardné a používajú sa na celom svete. Ich odbornými garantmi a autormi algoritmov sú niekdajší riaditeľ Matematického ústavu SAV, profesor Ľubomír Kubáček a vedúci Katedry aplikovanej matematiky Komenského univerzity, profesor Jozef Komorník a viacerí ďalší. Výhrady profesora Gejzu Dohnala boli nedorozumením z jeho strany, ku ktorému som ja prispel len dvojnásobnými formuláciami v jednom texte. Dohnal nespochybňoval známe metódy, ani autoritu svojich renomovaných kolegov a jeho pripomienky nemali žiaden dopad na platnosť našich výsledkov.

Horák nakoniec spochybnil aj výsledky môjho výskumu. Existencia 500-ročných rytmov sa podľa neho nepotvrdila. V skutočnosti ju nezávisle potvrdilo zo desať výskumných pracovísk po celom svete. V posledných rokoch Geofyzikálny ústav čínskej akadémie vied a čínska Univerzita geologických vied vo Wuchane obzvlášť presne potvrdili hypotézu, ktorú sme kedysi sformulovali s profesorom Miroslavom Mikuleckým. Správne sme vytušili, že v slnečnej aktivite asi existuje 500-ročný cyklus, ktorý ovplyvňuje klímu a tým aj dejiny. Sám "otec americkej chronobiológie", profesor Franz Halberg osobne vyzdvihol našu prácu na Komenského univerzite v Bratislave aj na Masarykovej univerzite v Brne. Potvrdil naše prvenstvo a navrhol, aby sa tieto rytmy volali "cirkasemimileniálne cykly Páleša a Mikuleckého". Ich skúmanie vytýčil ako novú úlohu chronobiológie.

Práve tento náš objav ocenila Karlova univerzita cenou Zdeňka Kleina za najlepšiu prácu o etológii človeka v roku 2008. Horák nepravdivo napísal, že v odmenenej práci sa "ani slovom nespomínajú archanjeli" a zaviedol tak čitateľa k predstave, že nijak nesúvisela so starou náukou o anjeloch. V skutočnosti je tam niekoľko strán venovaných viere starých Babylončanov, Egypťanov, Číňanov a Židov, podľa ktorej sa bohovia či archanjeli cyklicky striedajú ako duchovia času. Boli to staré tradície, čo ma inšpirovalo k hypotéze o 500-ročnom cykle. Naši predkovia si tento cyklus všimli už dávno a vykladali si ho vo svojej dobe ako vplyv božstiev.

Kvôli tejto asociácii so starým náboženstvom došlo k nedorozumeniu. Členovia českého klubu skeptikov *Sisyfos* sa domnievali, že má ísť o pseudovedecký dôkaz existencie nadprirodzených bytostí. Na ocenenie Karlovej univerzity tak urýchlene reagovali udelením "bludného balvanu". No ja som žiaden taký dôkaz nikdy nepredkladal. Horák neúplne informoval čitateľa len o tom, že som dostal anticenu za pavelu, ale už nie o tom, že bola udelená omylom. Zamlčal, ako sa to v následnej polemike vyjasnilo a dialóg s českými kolegami sa potom stočil k námietkám, ktoré sa už netýkali pôvodného obvinenia.

Horákovu tvrdenie, že vo vedeckej obci ma považujú za šarlatána, je veľmi nevyvážené čo do množstva i kvality zdrojov. Zamieňa totiž nezáväznú klebetenú za zodpovedný, odborný diskurz. Uprednostňuje laickú tlač a anonymné zákulisné reči, pod ktoré sa nikto nechce podpísať. Ignoruje kladné posudky a výsledky, ktoré sú oficiálne, overiteľné a zverejnené v recenzovaných odborných časopisoch. Redaktor selektívne vyzdvihol negatívne informácie a prehliadol rad renomovaných profesorov, ktorí sú recenzentmi i spoluautormi mojej práce. Napríklad predsedu švédskej Spoločnosti integrálnych vied, Petra Fedora-Freybergha, ktorý ju navrhol na ocenenie alebo kladný posudok riaditeľa Ústavu klasickej archeológie v Prahe, Jana Bouzeka. Jeden z najcitovanejších slovenských vedcov a popredná kapacita na biometriu, Miroslav Mikulecký sa v článku skrýva za neutrálnym označením "spoluautor".

Redaktor použil aj dávno neaktuálne informácie. Český religionista Ivan Štampach napísal kritickú recenziu pred pätnástimi rokmi, ale v súčasnosti moju prácu hodnotí kladne. On i ďalší postupne zmenili postoj spolu s tým, ako sa zdokonaľovala. Nepoznám nikoho, kto by bol schopný či ochotný na akademickej pôde obhajovať tézu, že moja práca je pseudovedecká. Je to len úzka skupina, prívrženci klubu *Sisyfos*, čo vôbec nie je akademická inštitúcia, ale súkromný klub, kde neplatia žiadne akademicke štandardy.

Otakar Horák si vcelku splietol žánery mojich textov a od toho sa odvíja aj jeho pomýlená snaha dokazovať ich pseudovedeckosť. Celkový rámec mojej práce tvorí sofiológia, čo je integrálna filozofia dejín v duchu Solovjova, Komenského a Štúrovcov. Stojí to na každom prednáškovom plagáte a na obálkach mojich kníh. Filozofia nie je veda. Je to myšlienkový systém, uhol pohľadu na svet. Preto existuje veľa filozofií, ale len jedna veda. Ako taká by sofiológia mohla byť v najhoršom prípade len zlou filozofiou, ale nikdy nie pseudovedou, pretože sa ani nevydávala za vedu. Horákov článok mi neoprávnené podsúva, že všetko - vrátane mojej filozofickej práce - prezentujem ako vedu.

Sofiológia sa definuje ako úsilie o syntézu rôznych prameňov poznania (zmyslov, rozumu a intuície) alebo rôznych typov ľudskej skúsenosti (intelektuálnej, estetickej a mystickej). Integruje vedu s inými rozmermi života a rieši otázku, ako sa majú správne skĺbiť navzájom. V mojich textoch preto hovorím o všetkých troch rovinách, ale zároveň ich dôsledne rozlišujem. Horák si neuvedomuje prítomnosť rozdielnych metodologických rovín a jeho kritika je preto zmätočná. Introspektívne popisy psychických skúseností ako "archanjel Michael inšpiruje filozofov" patria k obraznej reči starobylej mentálnej paradigmy. Horák ich číta, ako keby to boli faktické tvrdenia o vonkajšom svete v zmysle novovekej vedy. A naopak, čisto faktickým tvrdeniam svojvoľne prikladá nadprirodzený význam. Napríklad slovným spojením "hmotárska veda" som nenavrhol, aby veda pracovala s nadprirodzenom. Vyjadruje len toľko, že veda 19. storočia bola podfarbená extrémnym filozofickým materializmom.

Horákov článok tak vcelku zavádza o podstate mojej práce. Rekonštruujem starovekú náuku o anjeloch. Táto náuka je môj predmet skúmania, a nie predmet viery. Nedokazujem vedecky nadprirodzeno, ale skúmam náboženskú skúsenosť. Náboženská skúsenosť je pre psychológiu empirický fenomén - a nadprirodzená interpretácia takýchto skúseností spadá do mimovedeckej oblasti.

Potvrdil som starú angelológiu len potiaľ, že popisovala reálne vlny tvorivosti v dejinách kultúry. V kolektívnom nevedomí ľudstva sa vskutku s istou pravidelnosťou striedajú archetypálne dominanty. No čím je to spôsobené, o tom nepadol zatiaľ žiaden definitívny záver. Existuje viacero možných filozofických interpretácií tohto javu. Náboženskú vieru to nevylučuje ani nepotvrďuje.

Už 3. mája 2016 vyšiel v Denníku N článok "*Šarlatánstvo otvára dvere fašizmu*", ktorý bol tiež sčasti venovaný mojej osobe. Napísal ho iný člen redakcie, Peter Morvay. Oba články sa zakladajú na rovnakej dezinformácii: vraj sa domnievam, že som vedecky dokázal existenciu nadprirodzených bytostí, ktoré riadia svetové dejiny a evolúciu prírody. Namiesto toho, aby rešpektovali pôvodný prameň, čo napísal autor sám, zverejnili povrchnú klebetu ako fakt. Morvay ma na základe nej obvinil z iracionality, ktorú ďalej asocioval s fašizmom, pretože fašizmus mal tiež silnú iracionálnu črtu.

Obaja autori boli pritom oboznámení s mojimi skutočnými názormi. Morvay píše, že si prečítal wikipedické heslo "Angelológia dejín". Hneď v úvodnom odstavci tam stojí, že metafyzickú otázku o hmotnej či duchovnej príčine kultúrnych vln ponechávam otvorenú. Horák zas komentoval môj portrét v TA3, takže ho musel vidieť. Výslovne v ňom hovorím, že to, čo sa kedysi nazývalo "archanjel", zachytáva súčasná veda termínmi "archetyp", "paradigma", "epistéma" alebo "kolektívna dobová intuícia" - takže nejde o nič nadprirodzené.

Ak si čitateľ chce urobiť vlastný názor, ľahko nájde pramene k mojej práci na internete, a môže si overiť, aká je pravda. Pokiaľ mi chce Denník N odborne oponovať, vítam to - lenže zmysluplná kritika musí byť pravdivá, vedená s dobrým úmyslom a zásadne musí byť zameraná na pôvodný prameň, nie na klebety. Čestná polemika musí dať priestor na vyjadrenie oboch stranám. Dúfam, že také pravidlá dialógu si redakcia pre budúcnosť osvojí, lebo od nich závisí, či dokážeme vybudovať funkčnú demokraciu.

Emil Páleš